List 39. Tečaj XLV.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 28. septembra 1887.

Obseg: Kompost ali gnoj mešanec. — Pravi čas oranja. — Šota kot nastelj. — Gospodarske novice. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Nasledki „šnopsa“. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kompost ali gnoj mešanec.

Gnoja nimamo nikoli preveč. On je potreben sleharnemu gospodarstvu, ki brez njega hira in propada. Ta resnica je povsod in uže od nekdaj znana.

Tem bolje se moramo čuditi, kako je mogoče, da ljudje toliko gnojil zapravijo in potratijo, da se brezkoristno poizgubijo. Vsaki dan požgejo ali v vodo pomečejo kmetovalci premnogo najboljših gnojil.

Gnoj vpliva na rastline po tvarinah, ki se v njem nahajajo. Katera šara takih tvarin v sebi nima, ta ni gnoj. So pa zlasti tri tvarine, ki so najbolj gnojivne: dušik, fosforova kislina in kali. Rastline teh potrebujejo in rastejo tako, da jih v sebe vsprejemajo. Ako tedaj rastline v zemljo spravimo, razkrojijo se ondi, razpadejo v tvarine, iz katerih so sestavljene bile. Te tvarine služijo pa sedaj drugim, novim tvarinam v hrano, ali z drugo besedo: one so gnoj; toda če rastline poprej gredó skoz živalsko truplo, razkrojijo se še boljše. In iz tega je razvidna vrednost hlevskega gnoja proti gnojenju s samimi rastlinami, ki so bile v zemljo zakopane. Sicer pa so rastline vsakako dober gnoj!

Bodi pa, da rastline in njih odpadke za gnojenje zbiramo, bodi da rastline živini polagamo in hlevski gnoj rabimo, vselej krmimo, gnojimo zemljo z dušikom, fosforovo kislino in kalijem.

Imamo pa še eno sredstvo, rastlinam pomagati do gnoja, ki upliva na-nje, kakor hlevski gnoj, čeravno njegove tvarine niso šle skozi živalska trupla. To sredstvo je kompost ali gnoj mešanec V njem lahko skupljamo vse tvarine, ki so potrebne rastlinam.

Na ta način pomnožimo tudi hlevski gnoj, pa nas ne stane ničesar drugega, kakor malo več skrbi za dobro gospodarjenje. Treba je le nekoliko več storiti za kompost in ugodni učinki bodo se kmalu začeli kazati.

Pred vsem moramo kompostni kup dati nanašati mogoče blizu gnojišča. Najbolje postavljen je tako, da gnojnica v njegov kup odteka in se odceja. V podlago mu služi plast prsti, tudi kisla šota je dobra. Plast bodi 30—50 cm. visoka. Na to plast nanašamo vse, kar od rastlinstva kot sicer neporabno odpade. Vse takošne reči se pobirajo po kuhinji, dvorišči, vrtu, stezi itd. Z bližnjih stez se naj pobere vse, kar tje ne sodi, ter spravi na kompost. Cestnikarji strgajo blato s cest ter je zlagajo ob robih na kupe. Močno vstreže se njim, ako kdo one kupe pograbi in odpravi. Za kompost so izvrstni. Človeški odpadki se naj tudi na kompost spravljajo, s pepelom potrosijo in s prstjo pokrijejo.

Dodene se lahko še vsakovrstna šara, plevel, raztrošeno seno, slama, korenje itd. Vse vkup zloži se nad prsteno plast 50—70 centimetrov debelo. Na to nanosi se zopet tolika plast prsti. Tako se nadaljuje, dokler ni ves kup 1½ metra visok. Zavreči se ne sme nič; smeti vsakovrstne, stiri, pleve, strohnena slama, sploh vse, kar od rastlinstva za drugo rabo ni, sodi na kompostni kup.

Ko je kompost, ali prav za prav rastlinski del njegov, s prstjo pokrit, napelja se na-njo od gnojnične jame gnojnica, da jo vso premoči.

Rastlinske tvarine v kompostu začnejo trohneti in zatem kaže vsaki peti teden kup premetati in prekopati z lopatami po dvakrat. Tako dobimo izvrsten gnoj, ki je za vsako porabo, na njivah, vrtih, vinogradih in travnikih.

Hočemo še umetnih gnojil posluževati se, lahko jih dodajamo kompostu, kedar ga prekopavamo. Vrhka spusti še gnojnice, zmešane z vodo. Takov gnoj je močen in daje izvrstnih učinkov.

ZEITUNGS-STEMPEL

Skoraj ni verjeti, koliko gnoja se na ta način pripravi, ki bi sicer pod izgubo šel. Brez komposta je gnojnica večidel malo porabna in odteka brezkoristno na ceste, v grabne, v bajerje.

Recimo: funt kalija velja povprek 10 kr., funt fosforove kisline 13 kr., funt dušika 40 kr. Iz tega bode vsakemu jasno, da mora dober kup komposta biti veliko vreden.

Najboljši čas kompost odvažati na njive je čas jesenski. Zrak je tedaj vlažen in pospešuje konečno razkrojitev in pomešanje gnojivnih tvarin s prstjo njivino.

Pravi čas oranju.

Tudi dandanašnji, ko je cena žitom silno padla, velja še zmiraj kot glavni sadež v sleherni kmetiji zimina, zlasti rž v bolj lahkih in srednjih zemljah. Da je cena žitom toliko nizka, to je zakrivila konkurenca inozemskega žita pa diferencijalne tarife naših železnic. Vkljub temu pa smemo reči, da kmetovalec ne more pustiti žita, ne more pogrešati rži. Te potrebuje za kruh, juho, rženi šrotanec konjem, ržene otrobi svinjam, kravam, teletom, rženo slamo za rez in steljo. Zraven rži naj daje kmetovalcu največ skrbi krompir in krminske rastline.

Pred vsem je treba bolje skrbnega oranja, ker sedaj se malo stori. Vzroki so mnogovrstni, s katerimi kmetovalci izgovarjajo svojo popustljivost: ta ima preslabo živino, da bi globoko oral, unega plug ne velja nič, tretji hiti, četrti dela, kakor je deda in očeta delati videl in ta sta vendar-le se preživila. Plitvega oranja se toraj mnogo kmetovalcev drži, kar bi naj ne bilo. Izvzemši zeló lahko peščeno zemljo kaže skoraj povsod popustiti sedanje revno rovanje, ki je v navadi namesto pravega, izdatno globokega oranja. V srednjih in dobrih zemljiščih bi naj plitvo oranje popolnem odpravili. Najbolj občuti kmetovalec slabe nasledke preplitvega oranja pri krompirji in repi

Na dalje orjejo kmetovalci preveč spomladi. Takošno preobilno oranje več škoduje, nego hasni. Posebno če so njive izsušene, mora se kolikor mogoče najmanje orati, tedaj le takrat, kedar hočemo gnoj podorati, namreč za okopavne sadeže. Za vso drugo jarino kaže bolje, ako njive jeseni preorjemo, spomladi pa le povlačimo za sejatev. Zimske vlage ohrani se tako veliko več in za dalje časa, kar je zlasti ob sušnih letinah velike vrednosti. Po nekod rabi za rahljanje tako imenovana nemška motika „Ruhrhaken“. To orodje za takošno delo ni, rahlja samo površno zemljo, to pa še nepopolno, in jo izsuši. Sodi le bolje za ogrebanje okopavnih sadežev.

Plevel, piriko potegne z njive najbolj čisto plug in brana z zakrivljenimi zobmi. Dostikrat spravijo tudi seme pod grudo zeló nemarno z lehkimi branami. Čudovito branijo se pa zoper valjarje, zlasti zoper valjarje iz železa lite, ki pripadajo vendar najboljšim orodjem kmetovalskim, kar jih je izumil noveji čas.

Nadalje grajati in v kmetijski greh šteti je sejatev o nepravem času. Govorimo najprvo o jarinah prerano vsejanih. Nekateri mislijo, da je treba kar hiteti orat, ko spomladi mraz zemljo popusti in se volom preveč ne vdira, ter vsejejo ječmen, oves, lan. Še prazna vera jih izpodbuja. Pravijo: lan mora veliki četrtek vsejan biti. Toda ne pomislijo, da more veliki četrtek biti enkrat 15. sušca, drugikrat 15. aprila. To je vendar velik razloček. Tudi je pomisliti na sneg, ali more ta za več časa pokriti setva ali ne. Kdor tako lan seje, podoben je igravcem v loteriji, ki večkrat zgubijo, nego dobijo.

Jarinino seme potrebuje, da kali in poganja, ne samo vlage, ampak tudi toplote. Te pa v severnejih in višjih krajih pred aprilom ni zanesljivo in vselej pričakovati. Samo grah in jara rž daje z vspehom poprej vsejati.

Prepozno pa podoravajo kmetovalci travne in deteljne prahe. Rž in pšenica zahtevata čisto, vrlo pripravljeno njivo. V to pa je treba: vlage, toplote in časa. Prve pošilja Bog o pravem času, za drugo in tretje pa se morajo kmetovalci sami pobrinoti. Praha mora biti godna, sicer sadeži ne prospevajo na njej, če prav se je bilo dobro gnojilo. Zato krivo delajo kmetovalci, ki še le meseca julija, ali zeló po ržji žetvi mislijo na oranje. Takošni gospodarji nimajo z žitom nikoli prave sreče. Polovica jim skoraj vselej gre pod izgubo in zatorej ne pridejo do blagostanja.

Šota kot nastelj.

Za nastelj pomanjkuje uže slame in drugih navadnih reči, ki rabijo za nastiljanje. V nadomestek služi šota, katera je naše pozornosti vredna. Sicer nima mnogo dobrih tvarin v sebi, kar velja posebno o šoti močvirjev. Vendar ima to svojstvo, da popije mnogo vode, zlasti pa amonijak, ki pripada najimenitnejšim gnojilom. Na Hanoveranskem imajo fabriko, kjer prirejajo šoto za nastelj. Rabi jim v to svrho šota iz močvirjev, to pa v kosih, kakor oreh velikih. Roba je suha, lahka, luknjičasta in rujave barve. Narejali so z njo mnogo znanstvenih poskusov, o katerih se naslednje poroča:

Dr. Wattenberg trdi, da 100 delov na zraku posušene šote vsprejme v sebe 860 delov vode, ako ta na njo iz lijaka kaplja. Primerjali so šoto tudi smrekovim žaganjem ter zasledili, da ima smrekovo žaganje procentov 0·9 dušika, 0·5 pepelnih tvarin, šota pa 0·49 dušika in 1·33 pepelnih tvarin. Vode popije šota 860 procentov, žaganje pa 368. Nedvojbeno presega šota v tem oziru žaganje, kakor številke dokazujejo. Šota tudi hitreje se razkrojiva v zemlji, nego žaganje. V določen hlev zaprli so dva ovna skozi 54 dni na prostor mereči 3·5 metra. Nastiljali so njima zaporedoma 11·71 kilo šote na zraku posušene. Ob koncu poskusa bilo je 132·5 kilo svežega gnoja. Nastelj ostajala je zmiraj primerno suha in torej vspre-

jemala trde in tekočinske odpadke živali v sebe popolnem; po amonijaku ni nikoli dišalo v hlevu. Smrekovega žaganja porabili so v podobnem poskusu mnogo več.

Dr. M. Fleischer, vodja štacije za poskušnje z močvirsko šoto v Bremenu, poroča, da je 69·9 kilo ove šote popilo 895 procentov vode, a ržena rez samo 390 procentov. Podobnih učinkov dajale so novejše poskušnje na kralj. živinozdravniški šoli v Hanoveru, o katerih sledeče poročajo: Dva konja postavili so v hlev ter nastiljali njima 0·12 metra posušene šote, $^2/_3$ od jednebale. Šest dni pozneje ovohali so v hlevu neprijetni, oči grizeči amonijak, kateri konjem toliko nagaja in škoduje. Zraven je bil drug hlev z dvema konjema, katerima so pa nastiljali s slamo. Zatem so skušali izmeriti, koliko se nahaja amonijaka v slehernem hlevu. Zasledili so, da je amonijaka v hlevu, kjer so s slamo nastiljali, bilo toliko uže šesti dan, kakor v drugem, kjer so šoto rabili za nastelj, še le petnajsti dan. Dvajseti dan postajala je šota čedalje bolj mokra. Dodenejo malo nove šote, kar je precej v sebe vzelo mnogo amonijaka iz zraka v hlevu. Še le trideseti dan je zopet ovi zrak bil jednako poln amonijaka

Bala ove šote, 128 kilo težka, velja 5 mark in zadostuje 30 dni kot nastelj. Namesto nje bi trebalo 150 kilo slame, vredne $7^1/_2$ marke. Od dobljene šote porabilo se je za izkušnjo nekaj pred drugim nastiljanjem, nekaj pustilo za pozneje poskuse. Po preteku tridesetih dni bilo je blizu trikrat dušika v šotnem gnoji več, nego v svežem konjskem, kalija in fosforove kisline pa ravno toliko.

Svojstvo šote vsprejemati v sebe pline, ostaja enakomerno. Imamo v tem oziru istih učinkov, nastiljamo li enkrat ali 3—4krati. V prvem slučaji naredi se navadni hlevski sopuh. Temu prihajamo v okom, če šote drobno nasipamo v tankih plasteh. Te nadomestijo z novimi brž, ko so stare mokre postale. S šoto nastiljati kaže zlasti tam, kjer imajo za gnojišče premalo prostora. Gnoj od dveh konj zavzema skoz vse leto prostor 20 kubičnih metrov.

Gospodarske novice.

* **Živinska razstava na Dolenjskem.** 29. avgusta se je vršila v Metliki živinska razstava za Dolenjsko. Podružnica si je prizadevala, da bi pripeljali veliko lepe živine. O krasnem vremenu prignali so na trg 16 bikov, 72 krav in 37 telic. V presojalni komisiji bili so naslednji gospodje: Podpredsednik kmetijske družbe kranjske J. F. Seunig, vodja deželne kmetijske šole R. Dolenc, državni in deželni poslanec V. Pfeifer, prošt in župnik metliški F. Dovgan, deželnega živinskega zdravnika je zastopal okrajni glavar marquis Gozani. Pregledovanje se je pričelo ob pol 11. uri dopoludne, a trajalo je do 2. ure popoludne.

Nagrade za razstavljene bike so dobili: Viktor Jombart, grajščak iz Klevevža, 40 gld.; F. Fabjan z Gradišča 30 gld.; J. Jaklevič iz Radovič 30. gld.; F Ničembar iz Tomaževega 25 gld.; J. Čelič iz Vinice 25 gld.; J. Bajuk iz Božjakova 20 gld.; M. Kambič iz Metlike 20 gld.

Za krave so bili nadarjeni: V. Jombart 30 gld.; J. Šušteršič iz Semiča 25 gld.; F. Schweiger, župnik iz Radovice, 20 gld.; B. Simonič iz Boldreža 20 gld.; F Guštin iz Metlike 20 gld.; M. Slobodnik iz Metlike 15 gl.; F. Mežnaršič iz Metlike 15 gld.

Za telice so prejeli nagrade: K. Žigon iz Metlike 25 gld ; J. Eckert iz Gradca 20 gld.; J. Haring iz Črnomlja 15 gld.; J. Matekovič iz Radovice 10 gld. — Razen teh dobila sta javno priznanje V. Jombart za bika in telico ter grajščak vitez Savinscheg za dobro živinsko rejo sploh.

Pred razdelitvijo nagrad govoril je vodja Dolenc zbranim kmetovalcem o živinski razstavi, označil precejšnji napredek živinske reje po Dolenjskem in posebe po Belokranjskem ter jim polagal na srce, naj še vedno bolj napredujejo, saj je to kmetovalcu samemu na korist.

Ob 2. uri popoludne se je pričela loterija. Srečke so se večinoma razprodale, in občinstvo se je je močno veselilo zaradi razpostavljenih lepih dobitkov, kteri so marsikaterega mikali, da si je nakupil sreček.

Banket je bil ob 3. uri. Udeležilo se ga je čez 50 oseb. Kakor običajno, prišle so tudi tu napitnice na vrsto. Vršile so se brez izjeme v slovenskem jeziku. Prvo, koja je bila sprejeta vrlo navdušeno, napil je predsednik podružnični Nj. veličanstvu, a nato je zaigrala mestna godba cesarsko himno in slednjič so jo pričujoči še zapeli. G. dekan je napil nj. ekscelenciji ministru kmetijstva, koji se je izkazal podružnici in razstavi jako naklonjen. Razlegal se je krepek „živio!“. Vrstile so se še mnogobrojne napitnice, kakor: deželnemu predsedniku baronu Winklerju, okrajnemu glavarju markizu Gozaniju, častiti duhovščini, vodji deželne kmetijske šole Dolencu, družbenem tajniku Pircu, grajščaku vitezu Savinschegu in drugim prisotnim in neprisotnim.

Ob pol 6. uri konča predsednik podružnični oficijalni obed z izbornim govorom. Toplo priporoča visokim gospodom daljnjo Belokranjo ter jej poprosi blage naklonjenosti tam, od koder se ima nadejati izdatne podpore in pomoči, zahvali se vsem gospodom tostran in onostran gorjancev in Kolpe za prijazen pohod, želeč, da jim metliška razstava ostane vedno v prijaznem spominu.

Z velikem veseljem sprejeli so Metliščanje vest, da pohodi razstavo tudi visokorodni deželni glavar in predsednik kmetijske družbe grof Thurn. Dan poprej se mu je peljal naproti odbor podružnični, da ga je slovesno sprejel. V dan razstave poklonila sta se visokemu gostu mestni zastop in odbor podružnični.

Da se je razstava tako slovesno in gladko vršila, o tem ima pač mesto samo mnogo zaslug. Hiše so bile

okrašene s cesarskimi in slovenskimi zastavami. Za red na trgu skrbela je uniformovana prostovoljna požarna bramba, a za kratek čas spretna in dobro izvežbena mestna godba.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

64.

Java.

Java je naselbina holandska. Velé jej: „biser holandske krone.“ Kar se tiče velikosti, je to četrti ostrov Malajskega arhipelaga, ali kar se tiče politiške in trgovinske važnosti, pa prvi. Na severju loči ta ostrov morje javansko od ostrova Borneja, na izhodu ozki preliv od ostrova Balija, na zahodu preliv sundski od Sumatre, in na jugu ga obliva indijski ocean. Pobrežje ostrovovo ima v obvodu 312 milj, ali dobrih pristanišč vendar nima. Sredi ostrova se vleče gorstvo, čegar najviši vrhovi merijo do 3600 m/. V tem gorstvu je do 30 živih ognjenikov, kakor je sploh vsa geologijska formacija ostrovova ognjeniška. V nižinah pa je mnogo ognjenikov blato izmetujočih, s katerega se soda dobiva. Toplih vrelcev je tudi prav mnogo. V gorah je nekoliko krasnih malih jezer, razen teh je tu in tam po ostrovu tudi dokaj razsežnih barjev, kteri se ob plimi v jezera spremené, tako da po njih brodarijo. Reke so z večine kratke, in za manje brodove plovne. Podnebje se menja po viši ali niži leži dotičnega kraja. V Bataviji je srednja letna toplina 22° R., v višini 3300 m/ pa samo 6° R. Letna časa sta dva, mokri, ki se začne novembra meseca, in neha marcija, pa suhi, ki traja ostale mesece. Monsuni ali perijodiški vetrovi vejejo tudi tu, kakor sploh po južni poluobli. Po gorah se rade vlačijo megle, snega pa ni niti na najviših vrhovih. Potresi so pogostni in pogubljivi. Podnebje je sploh zdravo; v mestih, ki so bila nekdaj na slabem glasu zaradi mrzlice, na primer: Batavija, Heribon itd., zboljšalo se je marsikaj od tadaj, ko so jeli zemljo izsuševati. Mineralov je malo na Javi, tem bogatejša in bujnejša pa je cvetana. Po dolovih se razgrinja tropska vegetacija, po višinah pa zmernega pasa, vendar alpske flore ni niti na najviših gorah. Sploh ima cvetana podobnost z indijsko in avstralsko. Prav tako raznovrstno je tudi živalstvo, nekatere živali so domá edino na tem ostrovu, vzlasti neke opice. Premnogo je tu tudi raznih netopirjev. Po lesovju se klatijo tigri, levi, bivoli in več vrst jelenov. Ptičev je mnogo in najrazličnejših vrst. Tudi rib je premnogo, in sicer sladkovodnih in morskih. Ob severnem pobrežju lové izborne oštrige in rake.

Stanovnikov je čez 17,000.000, tako, da je Java ena najobljudenejših pokrajin na svetu. Evropejcev prebiva na Javi okolo 30.000, Kitajcev okolo 173.000, potem nekaj Arabcev in še drugih Azijancev. Domači stanovniki so Malajci, in sicer plemena sundskega, in vlastnega javanskega. Polti so rujave, rumenkaste, in nekoliko manjega stasa kot pleme kavkaško; značaja so mirnega, razumni in podjetni. Vere so muhamedanske, katero so jim narinili arabski podjarmitelji v XV. stoletju, ter tako polagoma izrinili bramizem in budizem, starodavni veri tega ostrova.

Javanci se ukvarjajo po največ s poljedelstvom, ki je dospelo uže na visoko stopnjo dovršenosti. Glavni pridelek je riža, ki jo dvakrat na leto žanjejo, potem je kava, ki jo izvažajo v Evropo. Ker Arabska sama ni mogla zmagovati toliko kave, kolikor se je je v trgovini zahtevalo, prišlo je na um podjetnim Holandcem, da so jo začeli za poskušnjo saditi na svojih posestvih v izhodni Indiji. Okolo 1650. l. so prinesli prvih drevesc z Moke v Batavijo, in ko so videli, da drevesca dobro uspevajo, poprijela sta se amsterdamski načelnik Wythesen, in namestnik batavijski Horn z vso gorečnostjo pridelovanja kave. Toda silni potresi 1697. l. so zeló opustošili Javo, ter uničili prekrasne in ogromne nasade okolo Batavije. Ali preden je preteklo deset let, bilo je zopet novih nasadov, in s početka osemnajstega stoletja so začeli kavo na debelo izvažati v Evropo. Pozneje je zasadila vlada angleška na Javi 11,000.000 novih drevesc. Danes raste na Javi več sto milijonov kavovcev. Ta silna množina kave, ki se je jela v Evropo izvažati, potisnila je ceno kavi za polovico nazaj. Tako je med vsemi azijskimi otoki postala Java najznamenitejše pristanišče kavi. Tu se je ona udomačila tako, da jej je Java postala druga domovina.

Na Javi nahajamo nasade kavine v višini 1200 do 4000 m/. Do višine 1200 m/ sadé Javanci le rižo, više naprej pa le kavo. Najboljša kava namreč se prideluje na gorah, to je po obronkih vulkanskih bregov in po njihovih razsežnih sedlih. Ti obronki so spojeni z vodovodi, da se more voda napeljavati drevescem, kedar je potrebujejo. V nizkih legah se sicer veča množina kave pridela, pa je bolj lahka.

Za kavo je cukrov trs najimenitnejša kulturna rastlina, potem indigo, ki ga sadé po nizkih in mastnih legah. Tudi čajev grm so začeli saditi, in uže pred tridesetimi leti so imeli čez 14,000.000 grmov zasajenih. Nadzorstvo in obdelovanje čaja je izročeno Kitajcem, ki so najbolj spretni v tem poslu. Na Javi pridelujejo tudi veliko cimeta, košenilje, tobaka, popra in drugega temu takega.

Kar se tiče rokodelstva, gré pohvaliti Javance, da so spretni kovači, nožarji, kotlarji, zlatarji, tesarji in lončarji; vzlasti izdelujejo izborno narodno orožje „kris“ nazivano, pa razne godbene nastroje. Tudi izdelujejo pavolnato, in preprostejšo svileno tkanino, pa papir. Trgovina je jako živa, vzlasti od tedaj, ko je železni voz stekel z Batavije v Buitenzorg, in so speljali konjske železne ceste sem in tje. Trgovino s tujimi deželami posredujejo vrlo razsežna pristanišča, Batavijsko, Samaranško in Surabajsko. Izvožnja je dvakrat tolika, kakor vožnja.

Jezik javanski je odrastek malajskega, ter je v obče jako razvit. Sveti starodavni jezik javanski „kavi“ na-

zivan, pa je mešanica sanskrta z javanščino. V vedah in v umetnosti so Javanci le malo napredovali, vzlasti v zvezdoznanstvu in v matematiki. Njegujejo pa godbo; nastroje imajo ostrunjene in na sapo, in z bobni radi hrup delajo. Nekdaj je bilo dobro razvito tudi stavbarstvo, ki nam je zapustilo izrednih in dragih spominkov v ostankih starodavnih templjev.

Stara literatura javanska je podobna sanskrtski, nova je neznatna. Jako priljubljena zabava ljudstvu so gledališke predstave. V poslednjem času so se jako razmnožile šole, ki so pod vrhovnim nadzorstvom vladinem.

Naselbino upravlja generalni guverner, ki ima svoj sedež v Bataviji, oblast njegova je skoro neomejena, ob enem je tudi vrhovni velitelj vojni in mornarici. Pojedinim pokrajinam načelujejo rezidenti. Najviše sodišče za Evropejce je v Bataviji, potem so še pokrajinska sodišča, eno v Bataviji, eno v Samarangu in eno v Sarabaji. Domači stanovniki imajo vlastna sodišča.

Civilizacija javanska ima izvir v Indih, ki so v pradavni dobi vpeljali bramizem, ter ostali na Javi gospodujoči narod do XV. stoletja. Tisti čas pa so došli Arabci in Perzijanci, ki so utemeljili svojo naselbino na ostrovu, ter ob enem vpeljali islam. Holandci so prišli na ostrov najpreje kot trgovci, in kedar so se ga poprijeli, začeli so vse bolje poostajati in se naseljevati na njem, da so ga naposled spravili v svojo oblast. Leta 1811 so se Jave polastili Angleži, ali 1816. leta so jo vrnili Holandcem. Leta 1819 je bilo odpravljeno tudi robstvo, katero pa ni bilo nikdar posebno vkoreninjeno tu; samo Evropejci so imeli po nekoliko tisoč robov, največ črncev.

Poučne stvari.

Nasledki „šnopsa“.

(Dalje.)

Ker so Zalesčani do sedaj vse one reči, kojih doma ne pridelujejo in so jim za življenje neobhodno potrebne, v bližnjem mestu pri poštenih trgovcih kupovali ter da bi Plahtač in Beta njegova tudi brezposelno v Zalesji ne bivala, obrne se ta s posebno prošnjo do županstva v Zalesji. V tej prošnji poudarja, da je Bog človeka na svetu za to ustvaril, da koristno dela; da najdražje blago, zlati čas, prav obrača. Gledé koristnega dela, da so Zalesčani resnično pravi uzor; gledé časa pa, da bi se dalo še marsikako uro in marsikak dan koristno pridobiti. Iz ljubezni do dela in uneme Zalesčanom na dragem času, naj bode uže za koristno delo ali pa za blagodejni počitek, kaj prihraniti, hoče se on prostovoljno žrtvovati; le prilika za to naj se mu dobrotno dovoli.

V dosego tega, prosi dalje, naj se mu dovoli, v zakupni hiši malo trgovino in gostilno za točenje raznih alkoholnih pijač in prodaja jestvin ustanoviti.

Prošnja ta bila je brez daljnega premislika pri županstvu uslišana, c. kr. okrajnemu glavarstvu v rešitev oddana, in konečno ugodno rešena. — In s tem zadobil je Plahtač vse, kar je v dosego svojega namena potreboval.

Nad vratimi dal je napraviti zapeljivi napis: „Poštenim Zalesčanom v prid in korist“; z dovoljenjem Lemovčevim pa hišo od znotraj po domačih zidarjih in domačem mizarju za svoje nakane primerno predelati; se vé, da na svoje lastne stroške.

Ob tem času imel je Plahtač v svojem hramu uže par sodčekov poštenega, naravnega vina ter po par bokalov brinjevca, slivovica, tropinovca, borovničevica in pa nekoliko steklenic raznih vrst narejenega „sladkega“.

Delavcem, zidarjem in mizarju obljubil je kaj dobro mikavno dnino ter po vrhu vsak dan še kaj posebnega za priboljšek, kar jim bode vtrujene moči okrepčevalo.

Delavci so pogojno delo pod nadzorstvom Plahtačevim v teku treh tednov popolno dognali. S zaslužkom in posebnim vsakdanjim „priboljškom“ bili so pa več nego popolno zadovoljni. In kaj bil je ta posebni „priboljšek“?

Nič druzega ne, nego oni bokali z ravnokar omenjeno vsebino poštenega domačega žganja. „Sladki“ bil je pa v druge namene odločen.

Vsak dan je prvi teden Plahtač dopoludne in popoludne vsakemu delavcu po en mali glažek, v drugem tednu po dva in v tretjem tednu pa po tri glažke enega ali drugega žganja za „priboljšek“ dajal. Prve dni so delavci vsak svojo merico „priboljška“ le bolj pokušaje pod svojo streho spravljali; bili so v tem še popolno nedolžni novinci. Ker je pa ta, na videz le mali zaužitek, pri nevajencih na čutnice izdatno vplival, vsakega nekoliko pogrel, jim živce malo razdražil, da so bili nekako veseli in za težavno delo bolj krepki se čutili, pričelo jim je žganje vedno bolj dišati; vzbujala se je v njih čem dalje, večja slast po žganji. Plahtač je vse to le predobro znal; za to je pa tudi svoj navidezni „priboljšek“ po zgoraj navedenem sporedu za vsakega delavca posebej pomnoževal. — Ob vsaki taki priliki jim je kaj zvito in hinavsko prigovarjal, da delavec brez malo žganja ostati ne more, da ga to pred marsikako boleznijo obvaruje, da mu po zaužitem žganji hrana bolj tekne, da mu nepotrebne skrbi in težave odžene itd. itd. Delavci, priprosti seljaki, verjeli so mu — vse.

Ko so bili delavci s svojim delom gotovi, jih je Plahtač za „likof“ uže pošteno s žganjem upijanil, da so reveži prvikrat zvunaj (pri Plahtarji) prespali. — V jutro potem sramovali so se svojega dejanja in so z raznimi izgovori vsak na svoj dom dohajali. Prvikrat so se ta dan tudi svojim ljudem doma — lagali.

In s tem bilo je v Zalésji prvo seme „šnopsariji“ vsejano, katero je temu kraju bivšega miru in blagoslova božjega v posledici vsestranski propad obrodilo.

Plahtač in njegova Beta imata sedaj vse pripomočke na razpolaganje, da spleteta mrežo, v katero bodeta polagoma, zvito skušala v svojo oblast dobiti prebivalstvo Zalésja. Hiša, popolno po njihnem okusu za zlobne nakane predelana in po veljavni pogodbi za 10 let v zakupu, poleg tega pa tudi dovolitev štacune in gostilne —

uže v rokah; kaj sta hotela še več? Prav satanskega veselja poskakovalo jima je sprideno srcé!

Kakor do sedaj, bilo je tudi naprej njihino vedenje, postopanje in ravnanje hinavsko-hlinjeno in zlobno-zvito.

Zadnjo nedeljo meseca julija 1869. leta dá Plahtač z dovoljenjem županstva pod lipo sledeči razglas po občinskem slugi javno oklicati:

„Mili prebivalci Zalesja in okolice! Skoraj uže tri mesece med vami bivam. Opazoval sem vas med tem časom bistrim očesom; vaša poštenost, bogoljubnost in ljubezen, ki med vami vlada ter neumorna delavnost napotile so me, da sem sklenil med vami vsaj 10 let bivati, ker med takimi poštenjaki, kakor ste vi, dá se mirno in bogoljubno živeti. Ker vas od prvega do zadnjega ljubim in spoštujem, sklenil sem tudi, vam položaj vaš v marsičem polajšati. Do sedaj morali ste vse potrebne reči, haterih doma ne pridelujete, si v mestu za drage denarje kupovati, kar vas je leto in dan pomenljivega truda in zamude časa stalo. Da vam pa na tem prihranim, odprem jutri v zakupni hiši sredi sela štacuno raznih drobnosti in gostilno, v kateri bodete v prihodnje na vse strani dobro in ceno postreženi.

Naklonjenost do vas me je do tega pripravila; upam, da se tudi vi meni — le v korist svojo — naklonjene skažete.

Zalesje dné 30. julija 1869. Plahtač l. r.“

Prec drugi dan zjutraj visela je pri Plahtaču nad vratimi uhoda velika tabla s sledečim zlatim napisom: „Gostilna in štacuna pri Jagnjetu“. „Zalesčanom v prid in korist.“

Uže ta napis sam na sebi bil je nepokvarjenemu in dobremu prebivalstvu Zalesja prava omamica in skušnjava.

Ravnokar omenjeni razglas in mikavni napis nad vratmi privabila sta nekoliko posameznikov uže med prvim tednom k Plahtaču; bili so radovedni, kaj bode iz tega. Niso se pa mogli zadosti načuditi ljubeznjivosti in uljudnosti, s katero sta Plahtač in njegova Beta vsakega posebej sprejela in ga postregla. Prve postrežbe tudi nobenemu nič računila nista, nad čemur se je vsakdo še bolj čudil ter se za Plahtačevo napravo nekako ogrel in pridobil. Prihodnjo nedeljo po popoludanski službi božji je pa Plahtač imel uže veliko število gostov v svoji gostilni; več njih gnala je k njemu radovednost, a veliko pridobili so jih za-nj tudi medtedenski posamezni gosti njegovi. Je uže tako, da beseda besedo dá; taka godila se je tudi tukaj. Prvenci hvalili so drugim sosedom svojim novega in prvega gostilničarja-štacunarja zaléškega nad vse. — Tudi to nedeljo pogostil je Plahtač one goste, ki so se ta dan prvikrat pri njem oglasili — zastonj — brezplačno; drugim računil je pa kaj zmerno vse, kar so pri njem použili.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Državni zbor prične se dne 11. oktobra in slovenskih poslancev čaka težavna naloga. Položaj, kakoršnega je povzročilo postopanje naučnega ministra Gautsch-a, je zamotan. Jedro vprašanja bode po našem prepričanji to, ali se Taaffe-jeva vlada izreče s koraki naučnega ministra solidarno ali ne.

Ako ostala vlada odgovornost za storjene korake prepusti naučnemu ministru samemu, potem bodo prizadeti krogi računali z njim. Slovenski poslanci izrekoma nimajo računati z naučno upravo samo zarad razpuščene kranjske gimnazije, ne samo zarad zaprek stavljenih zabranjenega vzdržavanja prvega razreda na lastne stroške, dalje tudi ne le zarad zaprek, katere je storil sprejemanji manji učencev v slovenske paralelke ljubljanske gimnazije, ampak obračunati je z naučnim ministrom tudi zarad preziranja onih skromnih zahtev gledé srednjih, obrtnijskih in ljudskih šol slovenski mladini namenjenih. — Ne bode ga razumnega človeka, ki bi po vsem, kar se je zgodilo do sedaj, mogel slovenskim poslancem očitati, da njihova potrpežljivost ni bila skrajna, da bi bile zahteve napete. — Po pravici smejo zastopniki našega naroda zahtevati, da vlada prestopi od obljub k dejanji. K tem korakom pa je treba, naj se jim uže obeta kaj vspeha ali ne, složnega in soglasnega postopanja vseh slovenskih poslancev. — Tu mora potihniti vse osobno mrženje, in največja napaka bi bila, ako bi se žalili najskušenejši naši državniki.

Kaj se s takim početjem doseže, kaže nam najočividnejša dogodba, na katero ne bodejo nikdar mogli ponosni biti mladočeski rogovileži. Mislimo namreč izvolitev v mestni skupini Pizek, kjer je bil za poslanca izvoljen neki grof Lažanski po svojem poslu nemški gledališki igralec, čegar izvolitev veliko radost prizadeva nasprotnikom českega naroda. — Pri nas bil bi vspeh takega postopanja nedvomljivo ta, da bi se na pr. grof Hohenwart, uvidujoč, da pri sedanji vladi njegova beseda ne nahaja veljave, popolnoma odtegnil političnemu delovanju, z njim vred še marsikedo drugi. — Kolike važnosti pa je posebno v kritičnih trenutkih svet skušenega politika. — Kolike važnosti bi bilo vodstvo Hohenwartovo za slučaj, ko bi Taaffejeva vlada vendar-le hotela braniti korake Gautschove, to lahko razume vsak, kdor je uže kedaj stal pri vretenu politike.

Slovenske poslance tedaj čaka sila težkega in važnega dela, da bode vspešno treba jim soglasne podpore vseh volilnih krogov in vsega slovenskega časništva.

— **Gospoda grofa Karola Hohenwarta**, predsednika najvišjega računskega dvora in državnega poslanca za Ljubljano, zadela je huda britka izguba. V ponedeljek popoludne umrl mu je namreč na Dunaji drugorojeni, sedaj 34 let star sin Lotar, c. kr. ministerskega tajnika namestnik in okrajni glavar na Tirolskem, ki si je pri zadnji tamošnji povodnji nakopal hud reumatizem.

Bojimo se, da bi ta britka izguba ne uplivala neugodno na strajnost in bojevitost skušenega našega zastopnika in modrega vodja državnozborske večine.

— **Vreme.** Kvaterna sreda prinesla je hladno vreme in slano, ki je posebno po ljubljanskem močvirji prizadela na ajdi mnogo škode. Včeraj nastopil je po mrazu nekaj gorkeji dež.

— **Prodaja plemenske govedi.** Izvirne belanske bike, nakupljene z državno podporo, prodajala bode c kr. kmetijska družba v soboto 8. oktobra t. l. ob 9. uri dopoludne v Kranji na dvorišču gostilne „pri Žumru". Goved se bode prodajala potom dražbe pod sledečimi pogoji: 1 Goved se postavi na dražbo za polovico cene in se jo onemu proda, ki največ za-nj o ponudi. 2. Kdor goved kupi, jo mora precej plačati. 3. Kupec se zaveže z zaveznim pismom, da vzame kupljeno goved precej v svoje varstvo, ker c. kr. kmetijska družba potem nobene odgovornosti ne prevzame več.

— **Šesta javna dobrodelna tombola** bode v nedeljo 2. oktobra s prijaznim sodelovanjem vojaške godbe c. kr. 17. pešpolka baron Kuhn. Godba začne svirati ob 2. uri popoludne. — Začetek tombole je ob 3. uri popoludne na Kongresnem trgu v Ljubljani, na korist zakladu cesarice Elizabete otročje bolnice in I. ljubljanskega društva v podporo in oskrbljevanje bolnih in onemoglih društvenikov. Dobitki so naslednji:

1. pet tern po 5 gld. v srebru	. . . . .	25 gld.
2. štiri kvaterne po 10 gld. v srebru	. . . .	40 „
3. tri kvinterne po 20 „ v „	. . . .	60 „
4. I. tombola v srebru in s zlatom lepo okrašena		100 „
5. II. tombola v „ „ „ „ „		50 „
	Skupaj	275 gld.

Vsi dobitki so lepo okrašeni. — Tablice se prodajajo v knjigotržnici gosp. pl. Kleinmayerja in Bamberga (na Kongresnem trgu), v prodajalnici g. K. Karingerja (na mestnem trgu), v prodajalnici papirja g. K. S. Till-a (v špitalski ulici), v špecerijskih prodajalnicah gosp. J. Schlafterja na Št. Jakobskem trgu in g. J. Rögerja na oglu mosta šentpeterske vojašnice, v prodajalnici železnine g. Albina Achtschina v gledaliških ulicah, kakor tudi po vseh loterijskih uradih in trafikah. V nedeljo 2. oktobra se pa dobivajo tablice od 9. ure zjutraj do 3. ure popoludne tudi pri odru na Kongresnem trgu. — Tablica veljá 20 krajcarjev. — Ako bi bilo vreme neugodno, preloži se tombola na drugo nedeljo ob lepem vremenu in kupljene tablice imajo tudi potem svojo popolno veljavo. Odbor tombole.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Ta ponedeljek otvorjen je bil tukaj shod učenjakov in strokovnjakov z naslovom „Kongres" za „Hygiena in Demografijo." Shod je mednaroden, vdeležujejo se ga vse države in vsi narodi in peča se s splošnimi zdravstvenimi vprašanji. — Pokrovitelj je temu shodu cesarjevič Rudolf, predsednik pa prof. Ludwig. Zborovanje otvorilo se je v ponedeljek ob 11 uri v veliki dvorani glasbenega društva (Musikvereins-Saal). Navzoči so bili: cesarjevič Rudolf, ki je zbor otvoril v imenu cesarjevim, dalje: kardinal nadškof Gangelbauer, ministri: Ziemalkovski, grof Falkenhayn, baron Pražak, Gautsch, marquiz Baquechem; Nemški poslanik princ Reuss, cesarski namestnik baron Possinger, vitez A. Schmerling, deželni maršal grof Kinsky in mestni župan Uhl in pa veliko zastopnikov unajnih držav in členov kongresa.

Zbrane nagovoril je prvi predsednik profesor Ludwig pričenši s pozdravom do pokrovitelja cesarjeviča, dalje omenja, da je to po komaj preteklih 10 letih šesti tak mednaroden kongres, katerih prvi je bil v Brüsselju, dalje so bili v Parizu, Turinu, Genfu, Haagu in sedaj šesti na Dunaju. Dalje govoril je prof. Ludwig o namenu kongresa. — Za njim odgovoril je cesarjevič Rudolf rekoč: Najdragocenejši kapital držav in družbe je človek. Vsako posamezno življenje zavzima gotovo vrednost. To ohraniti in do neizogibne meje kolikor moč neskrajšano ohraniti, to ni samo zapoved humanitete, to je tudi v lastno korist naloga vseh zadrug.

Posamezen tega nikakor ne more doseči, zato treba vzajemnega skupnega delovanja. Po naštetji nalog kongresa in pozdravu došlih zastopnikov in gostov, izreče cesarjevič 6. kongres otvorjen.

Za njim govoril je glavni tajnik profesor Gruber o nalogah shoda, za njim pa zastopnik Nemške tajni svetovalec Köhler.

Pa zanimanje za hygienski kongres odmika se uže sedaj in se bo vsaki dan bolj onemu za pričenjajoč se državni zbor. Dné 11. oktobra namreč zberó se državni poslanci v novo zanimivo zborovanje. — Do sedaj se za čas Taaffejeve vlade še nikdar v krogih vladi prijazne večine še ni nakopičilo toliko opravičene nezadovoljnosti zoper vlado, kakor se je v malih mesecih prestanka posrečilo povzročiti naučnemu ministru Gautsch-u. — Ta odpotuje še v zadnjem trenutku v spremstvu bivšega državnega poslanca Rittnerja v Galicijo z očividnim namenom, da bi si tam z bolj ali manj dragocenimi obljubami pridobil prijateljstvo in pa podporo galiških državnih poslancev.

Od politične skušenosti galiških poslancev je pričakovati, da paznim okom pregledajo položaj in da po vsem hladnokrvno sodijo dosedanjo malo srečno delovanje ministra Gautsch-a, kateri je s svojimi dosedanjimi koraki vsikakor pokazal vsega druzega več kot spretnost za vodstvo najvažnejšega nam naučnega ministerstva.

Ogerska. — Vojaške vaje sklenjene so bile dne 25. t. m. in potem podal se je cesar takoj v Buda-Pešt, kjer je bilo konečno posvetovanje skupnih ministrov o skupnem državnem proračunu za prihodnje leto. Takoj pa se prične tudi zborovanje novoizvoljenega ogerskega državnega zbora, katerega cesar odtvori s prestolnim govorom. — Nadvojvoda Albrecht obiskal je te dni dvor Romunsk in je bil tam sprejet z velikem odlikovanjem.

Nemška. — Minulo soboto pripetila se je na francosko-Nemški meji zopet dogodba, zelo podobna pred malo mesci prestane dogodbe Schnäbele-ove.

Nemški vojak, gozdnem čuvajem v pomoč dodan zoper tatove divjaščine, vstrelil je namreč francoskega lovca smrtno, francoskega častnika pa, ki je bil poleg prvega na lovu na francoskih tleh, ranil je teško v stegno. To napravilo je velikanski vriš v francoskih časnikih, pričele so se stroge preiskave in videti je, da se to ni zgodilo namenoma, temveč, da je nemški vojak francoska dva lovca smatral za tatova divjaščine.

Nemška vlada je tudi francoski po svojim poslaniku izrekla obžalovanje in pripravljenost, dati vsako dostojno zadostenje. — Ta dogodba kaže kako hudo so napete strune med obema državama in kako malo je treba, da se oname krvavi vsikakor neizogiben boj. — Ta dogodba tudi dosti pojasnuje slavo, katera se prepeva Bismarku povodom njegovega dovršenega 25 letnega ministrovanja.

Francoska. — Sedanja francoska vlada si posebno prizadeva, da napravi ravnotežje v budgetu. Izredni budget bode pomanjšala za 122 milijonov frankov, vojni in pomorski budget pa za 100 milijonov frankov.

Bolgarska. — Tukajšnje razmere se zadnji teden niso spremenile v ničemer. Turška hoče se sicer Ruski nasproti skazati postrežljiva, pa vse, kar pripravlja v ta namen proti Bolgarski je tako, da nikakor nima pričakovati potrjenja velevlasti. — Ena prikazen je vrh tega zabiležiti tudi iz avstrijskih vojaških krogov. Nekateri časniki dunajski namreč trdijo, da je odstop nadvojvoda Janeza od vojnega poveljništva v Lincu v nekakovi zvezi z Bolgarskim vprašanjem. Ta nadvojvoda in pa princ Ferdinand Cobourški sta baje osebna prijatelja in sedajni knezov tajnik je bil pred v službi nadvojvodovi.

— Koliko laži pošljejo med svet razni listi in časnikarske agencije, se je zopet pokazalo. Vsi listi so bili polni poročil, da je turška vlada predlagala vlastim, da se pošlje v Sofijo ruski generalni guvernêr, katerega bi spremljal turški adjunt, in drugič zopet, da se pošlje ruski komisar v spremstvu turškega uradnika, kateri komisar bi pa le določeni čas smel ostati v Bolgariji, in da je Nemčija pretila Bolgariji z blokado pristanišč, če ne dá zadostenja. Neko poročilo iz Carigrada pa sedaj zatrjuje, da je vse to izmišljeno.

Žitna cena

v Ljubljani 17. septembra 1887.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 17 kr. — banaške 7 gold. 40 kr. — turšice 4 gold. 55 kr. — soršice 5 gold. 85 kr. — rži 4 gold. 22 kr. — ječmena 3 gold. 25 kr. — prosa 4 gold. 6 kr. — ajde 4 gold. 74 kr. — ovsa 2 gold. 60 kr. — Krompir 2 gold. 23 kr. 100 kilogramov.

V Kranji 19. septembra.

Hektoliter: Pšenica 6 gold. — kr. — Rrž 4 gold. 86 kr — Oves 2 gold. 60 kr. — Turšica 4 gold. 87 kr. — Ječmen 4 gold. 39 kr. — Ajda 4 gold. 55 kr. — Slama 100 kilogr. 1 gold. 60 kr. — Seno 2 gold. — kr. — Špeh 1 kilogr. 62 kr.

Vabilo na naročbo „Novic“.

S 1. dnem oktobrom sprejemajo se ponavljanja dosedanjih naročil in pa nove naročbe na „Novice“. Ne omenjamo posebej koristnih kmetijskih podukov, enako ne kratkočasnega in podučnega berila, katerega prinašajo „Novice“ s hvalevredno pomočjo svojih sodelovalcev. — Naglasiti pa nam je, da se bližamo odločilnim borbam v državnem zboru, v katerih bodo imeli zastopniki slovenskega naroda rešiti prevažno nalogo. O teh zanimivih in važnih borbah dobajale bodo „Novicam“ neposredno iz državnega zbora izvirna poročila, ki bodo gotovo zanimale vse narodne slovenske kroge. Zato vabimo k naročbi „Novic“ vse naše narodne kroge, izrekoma pa one, katerim ne pripušča čas, dan za dnevom čitati obširna poročila dnevnikov in pa one, katerim je cenejši tednik bolj po volji.

Znižana naročnina „Novic“ ostane taka tudi v zadnjem četrtletji, kakor dosedaj, in znaša:

po pošti prejemane za celo leto 4 gld. — kr. za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

v tiskarni „ „ „ „ 3 „ 40 „ za „ „ 1 „ 70 „ za „ „ — „ 90 „

Udje c. kr. kmetijske družbe dobivajo „Novice“ na leto za en gold. ceneje, ako ne prejemajo „Kmetovalca“.

Za prinašanje na dom v Ljubljani po 40 kr na leto več.

Naročnina naj se po najcenejši poti poštnih nakaznic pošilja pod naslovom Blasnikove tiskarne v Ljubljani.

Vredništvo in opravništvo „Novic“.

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.